

**АДАМ ИММУНИТЕТИ ЖЕТИСПЕҰШИЛИГИ ВИРУСЫ ПАЙДА
ЕТЕТУҒЫН КЕСЕЛЛИКТИҢ (АИВ ИНФЕКЦИЯСЫ) ТАРҚАЛЫҰЫНА
ҚАРСЫ ГҮРЕСИҰ ҲАҚҚЫНДА**

I-БАП

Улыўма режелер

1-статья. Усы Нызамның мақсети

Усы Нызамның мақсети адам иммунитети жетиспеўшилиги вирусы пайда ететуғын кеселликтиң (АИВ инфекциясы) тарқалыўына қарсы гүресийў саласындағы қатнасықларды тәртипке салыўдан ибарат.

2-статья. Адам иммунитети жетиспеўшилиги вирусы пайда ететуғын кеселликтиң (АИВ инфекциясы) тарқалыўына қарсы гүресийў ҳаққындағы нызамшылық

Адам иммунитети жетиспеўшилиги вирусы пайда ететуғын кеселликтиң (АИВ инфекциясы) тарқалыўына қарсы гүресийў ҳаққындағы нызамшылық усы Нызам ҳәм басқа нызам актлеринен ибарат.

Егер Өзбекистан Республикасының халықаралық шәртнамасында Қарақалпақстан Республикасының адам иммунитети жетиспеўшилиги вирусы пайда ететуғын кеселликтиң (АИВ инфекциясы) тарқалыўына қарсы гүресийў ҳаққындағы нызам актлеринде нәзерде тутылғанынан басқаша қағыйдалар белгиленген болса, халықаралық шәртнама қағыйдалары қолланылады.

3-статья. Тийкарғы түсиниклер

Усы Нызамда төмендеги тийкарғы түсиниклер қолланыладыҰ
адам иммунитети жетиспеўшилиги вирусы (АИВ) – арттырылған иммунитет жетиспеўшилиги кеселлигиниң қозғатыўшы;

АИВ инфекциясы – адамның иммунитет жетиспеўшилиги вирусы пайда ететуғын жуқпалы кеселлиги;

АИВты жуқтырып алғанлар – адамның иммунитет жетиспеўшилиги вирусын жуқтырып алған шахслар;

Арттырылған иммунитет жетиспеўшилиги синдромы (АИЖС) – Арттырылған иммунитет жетиспеўшилиги вирусы адам организминиң иммун

системасының зиянланыуы нәтижесінде кеселлик белгилери пайда болатуғын АИВ инфекциясының соңғы басқышы.

2-БАП.

АИВ ИНФЕКЦИЯСЫНЫҢ ТАРҚАЛЫҰЫНА ҚАРСЫ ГҮРЕСИҰ САЛАСЫНЫҢ МӘМЛЕКЕТ ТӘРЕПИНЕН ТӘРТИПКЕ САЛЫНЫҰЫ

4-статья. АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы мәмлекетлик сиясаттың тийкарғы бағдарлары

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы мәмлекетлик сиясаттың тийкарғы бағдарлары төмендегилерден ибарат:

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу бойынша бирден-бир системаның жумысын алып барыуын тәмийинлеу;

АИВ инфекциясы профилактикасы, АИВ инфекциясына диагноз қойыу, АИВ жуқтырып алғанларды пулсыз арнаулы емлеу хәм социаллық қорғау;

АИВ инфекциясына диагноз қойыу хәм оны емлеу үскенелери менен тәмийинлеу, сондай-ақ диагноз қойыу, емлеу хәм илимий мақсетлерде пайдаланылатуғын медициналық препаратлардың, биологиялық суйықлықлардың қәуипсиз болыуы үстинен қадағалауды әмелге асырыу;

АИВ инфекциясының тарқалыуы үстинен эпидемиологиялық қадағалауды әмелге асырыу;

АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресіудің илажлары тууралы халықты турақлы түрде хабардар етип барыу;

АИВ тың бар ямаса жоқлығын анықлау мақсетінде халықты пулсыз, қәуипсиз хәм қупыя медициналық тексеріуден өткеріу ушын шараятлар жаратыу;

АИВ ты жуқтырып алғанлардың өмирин узайтыу хәм турмысының сапасын жақсылау, олардың өлиушилигин кемейтиу бойынша илажларды әмелге асырыу;

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу саласында халықаралық бирге ислесиуди әмелге асырыу.

5-статья. АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресіу саласында мәмлекетлик басқарыу

АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы мәмлекетлик басқарыуды төмендегилер әмелге асырады:

Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңеси;

Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақлау министрлиги;

Қарақалпақстан Республикасы Ишки ислер министрлиги;

Орынлардағы мәмлекетлик хәкимият уйымлары

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу бойынша жумысты нызам актлерине мууапық басқа да мәмлекетлик уйымларда әмелге асырыуы мүмкин.

6-статья. Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңесиниң АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы ўәкилликлери

Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңеси:

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу тарауындағы мәмлекетлик бағдарламалар ислеп шығылыуын, тастыйықланыуын ҳәм әмелге асырылыуын тәмийинлейди;

адамның иммунитет жетиспеушилиги вирусы келтирип шығаратуғын кеселлик (АИВ инфекциясы) тарқалыуына қарсы гүресіу ҳаққындағы нызамшылық талапларының орынланыуы үстинен мәмлекетлик қадағалауды әмелге асырыу тәртибин белгилейди.

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіуге тийисли илажларды мууапықластырыу бойынша республикалық комиссиясының жумысын тәмийинлейди.

Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңеси нызамшылыққа мууапық басқа да ўәкилликлерди әмелге асырыуы мүмкин.

7-статья. Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақлау министрлигиниң АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы ўәкилликлери

Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақлау министрлиги:

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы мәмлекетлик бағдарламаларды ислеп шығыу ҳәм әмелге асырыуда қатнасады;

АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы емлеу-профилактика мәкемелери жумысларын мууапықластырады ҳәм олардың өз-ара байланысларын тәмийинлейди;

АИВ инфекциясы тарқалыуы үстинен эпидемиологиялық қадағалауды әмелге асырады;

АИВ/АИЖСты жуқтырып алғанларға медициналық жәрдем көрсетиу тәртибин белгилейди;

емлеу-профилактикалық мәкемелериниң жумысына АИВ инфекциясы профилактикасына тийисли заманагөй илажлар, АИВ/АИЖСты жуқтырып алғанларға диагноз қойыу, оларды емлеу ҳәм күтим бериу усылларының орнатылыуын тәмийинлейди;

АИВ инфекциясы бойынша эпидемиологиялық жағдайды ҳәм АИВ инфекциясына диагноз қойыу ҳәм оны емлеу барысында қолланылатуғын

усыллардың нәтижелілігін бағалау бойынша изертлеулерді шөлкемлестиреди;

Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақтау министрлігінің АИЖСқа қарсы күресу орайын, районлар аралық АИВ инфекциясына диагноз қойыу лабораторияларын заманагөй емлеу-диагноз қойыу әсбаптары менен үскенеленуін тәмийинлейди;

АИВ инфекциясы тарқалуына қарсы күресуіге тийісли жұмысты әмелге асырушы медицина хызметкерлерін хәм басқа хызметкерлерди таярлау, қайта таярлауды хәм олардың қәнигелигін жетилистириуді тәмийинлейди.

Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақтау министрлігі нызамшылыққа мууапық басқа да уәкиликлерди әмелге асыруы мүмкин.

8-статья. Қарақалпақстан Республикасы Ишки ислер министрлігінің АИВ инфекциясының тарқалуына қарсы күресуі саласындағы уәкиликлери

Қарақалпақстан Республикасы Ишки ислер министрлігі:

АИВ инфекциясы тарқалуына қарсы күресуі саласындағы мәмлекетлик бағдарламаларды ислеп шығуға хәм әмелге асыруда қатнасады;

жазаны өтеу орынларындағы АИВ инфекциясын жуқтырып алғанларға медициналық жәрдем көрсетуі үшін шараятларды тәмийинлейди;

ишки ислер уйымлары хәм мәкемелери АИВ инфекциясы тарқалуына қарсы күресуі саласындағы қәнигелер менен толықтырылуын, сондай-ақ олардың қәнигелигінің асырылуын тәмийинлейди.

Қарақалпақстан Республикасы Ишки ислер министрлігі нызамшылыққа мууапық басқа да уәкиликлерди әмелге асыруы мүмкин.

9-статья. Орынлардағы мәмлекетлик хәкимият уйымларының АИВ инфекциясы тарқалуына қарсы күресуі саласындағы уәкиликлери

Орынлардағы мәмлекетлик хәкимият уйымлары

АИВ инфекциясы тарқалуына қарсы күресуі саласындағы аймақтық бағдарламаларды ислеп шығады, тастыйықлайды хәм әмелге асырады;

Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақтау министрлігінің АИЖСқа қарсы күресуі орайларын, сондай-ақ районлар аралық АИВ инфекциясына диагноз қойыу лабораторияларын заманагөй емлеу-диагноз қойыу әсбап-үскенелер менен тәмийинлеу хәм оларды оңлау-реконструкциялау жұмыстарын әмелге асыруда қатнасады;

халық арасында АИВ инфекциясы профилактикасы мәселелери бойынша мәлимлеме-түсиндириу жұмыстарын шөлкемлестиреу хәм өткериуде қатнасады.

Орынлардағы мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары нызамшылыққа муўапық басқа да ўәкилликлерди әмелге асырыўы мүмкин.

Q0-статья. АИВ инфекциясы тарқалыўына қарсы гүресиўге тийисли илажларды муўапықластырыў бойынша республикалық комиссия

АИВ инфекциясы тарқалыўына қарсы гүресиўге тийисли илажларды муўапықластырыў бойынша республикалық комиссия (буннан былай текстте Республикалық комиссия деп жүритиледи) мәмлекетлик уйымлар, пуқаралардың өзин-өзи басқарыў уйымлары ҳәм мәмлекетлик емес коммерциялық емес шөлкемлер тәрәпинен өткерилетуғын АИВ инфекциясының тарқалыўына қарсы гүресиўге тийисли илажларды муўапықластырыўды әмелге асырады.

Республикалық комиссия:

АИВ инфекциясы тарқалыўына қарсы гүресиў саласындағы мәмлекетлик бағдарламаларды ислеп шығады ҳәм олардың әмелге асырылыўын тәмийинлейди;

АИВ инфекциясы тарқалыўына себеп болатуғын антисоциаллық жағдайларды сапластырыўға қаратылған илажлар комплексин ислеп шығады, олардың орынланыўының үстинен қадағалаўды әмелге асырады, усы мақсетте халық арасында АИВ инфекциясы профилактикасы мәселелери бойынша мәлимлеме-түсиндириў жумысларын өткереди;

Қарақалпақстан Республикасының барлық аймағында яки оның айырым орынларында АИВ инфекциясы тарқалыўына қарсы гүресиў бойынша өткерилип атырған илажлар мониторингин ҳәм оларды турақлы түрде ҳәр тәрәплеме баҳалаўды әмелге асырады. Зәрүр болған жағдайда АИВ инфекциясы бойынша эпидемиологиялық жағдайдың кескинлесиўиниң алдын алыў бойынша қосымша илажлар ислеп шығады;

Қарақалпақстан Республикасы Денсаўлықты сақлаў министрлигиниң АИЖСқа қарсы гүресиў орайы АИВ инфекциясына диагноз қойыў лабораторияларының материаллық-техникалық базасын беккемлеў бойынша илажлар көреди, оларды заманагөй медициналық әспаблар менен үскенелеўге көмеклеседи;

АИВ инфекциясы профилактикасы, АИВ инфекциясына диагноз қойыў ҳәм оны емлеўдиң инсан саламатлығы ушын қәўипсиз болған усылларын әмелиятқа енгизиў бойынша усынысларды үйренеди ҳәм ислеп шығады;

халықаралық ҳәм шет ел шөлкемлери менен АИВ инфекциясы тарқалыўына қарсы гүресиў бойынша өз-ара байланысты, Өзбекистанның мәплерине сәйкес келетуғын бирге ислесиўдиң орнатылыўын тәмийинлейди.

Республикалық комиссияның жұмысын шөлкемлестіріу тәртіби нызам хұжжетлерінде белгиленеди.

11-статья. Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақлау министрлигинің АИЖСқа қарсы гүресиу орайының жұмысы

Қарақалпақстан Республикасы Денсаулықты сақлау министрлигинің АИЖСқа қарсы гүресиу орайы (буннан-былай АИЖСқа қарсы гүресиу орайы) АИВ инфекциясы профилактикасы, АИВ инфекциясына диагноз қойыу хәм оны емлеу бойынша халыққа қәнигелестірилген медициналық жәрдем көрсетиуди, сондай-ақ емлеу-профилактикалық мәкемелерге методикалық жәрдем және олардың жұмысына АИВ инфекциясы профилактикасы, АИВ инфекциясына диагноз қойыу хәм оны емлеудің заманагөй усылларын енгизиуди әмелге асырады.

АИЖСқа қарсы гүресиу орайы:

АИВ инфекциясы хәм оның менен байланыслы болған кеселликлердің тарқалыуына қарсы гүресиу бойынша профилактика, эпидемияға қарсы, диагноз қойыу, емлеу илажларын әмелге асырады;

АИВ/АИЖС жуғыуының жеделлесіуіне тәсир көрсететуғын хәрекетлерди анықлау хәм олардың жұмысын бақалау бойынша арнаулы эпидемиологиялық изертлеулер өткереди;

АИВ инфекциясы профилактикасы, АИВ инфекциясына диагноз қойыу хәм оны емлеудің инсан саламатлығы ушын қәуипсиз болған усылларын үйренеди хәм әмелиятқа енгизеди;

АИВны жуқтырып алғанларға медициналық жәрдем көрсетиу тәртібин жетилистириу бойынша усыныслар киргизеди;

АИВны жуқтырып алғанлардың өз денсаулығын хәм мийнетке қәбилетин сақлап қалыуы ушын зәрүрли болған диагноз қойыуды әмелге асырады хәм оларға медициналық жәрдем көрсетеди;

АИВ инфекциясына хәм оның менен байланыслы болған кеселликлерге диагноз қойыу хәм оларды емлеуди әмелге асырыушы мәкемелерге методикалық жәрдем көрсетеди;

профилактика, диагноз қойыу хәм емлеу илажлары ушын ажыратылған қаржылардан мақсетке мууапық хәм нәтийжели пайдаланыуды тәмийинлейди;

Қарақалпақстанда АИВ инфекциясы профилактикасы, АИВ инфекциясына диагноз қойыу хәм оны емлеу ушын қолланылатуғын усылларды анализлеуди әмелге асырады, сондай-ақ олардың нәтийжелилигин бақалайды;

АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресіу бойынша жұмысты әмелге асырыушы медицина хызметкерлерин хәм басқа да хызметкерлерди таярлауда, қайта таярлауда хәм олардың қәнигелигин асырыуда қатнасады.

12-статья. Пуқаралардың өзин-өзи басқарыу ұйымларының хәм мәмлекетлик емес коммерциялық емес шөлкемлердин АИВ инфекциясы тарқалыуына қарсы гүресіу саласындағы қатнасыуы

Пуқаралардың өзин-өзи басқарыу ұйымлары хәм мәмлекетлик емес коммерциялық емес шөлкемлер:

АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы тийисли илажларды өткеріуде, АИВ жуқтырып алғанлардың хуқықлары, еркинликлери хәм нызамлы мәплерин әмелге асырыу хәм қорғауда;

АИВ жуқтырып алғанларға яки олардың нызамлы ўәкиллерине өз ўәкилликлери шеңберинде хуқықый, методикалық, мәлимлемелик хәм басқа да жәрдемлер көрсетиуде;

халық арасында АИВ инфекциясы профилактикасы мәселелери бойынша мәлимлеме-түсиндириу жұмысларын жергиликли үрп-әдетлер хәм дәстүрлерден келип шыққан ҳалда шөлкемлестириу хәм өткеріуде қатнасыуы мүмкин.

Пуқаралардың өзин-өзи басқарыу ұйымлары хәм мәмлекетлик емес коммерциялық емес шөлкемлер АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресіуге тийисли басқа илажларда да қатнасыуы мүмкин.

Е-БАП.

АИВ ИНФЕКЦИЯСЫНЫҢ ТАРҚАЛЫУЫНА ҚАРСЫ ГҮРЕСИУГЕ ТИЙИСЛИ ИЛАЖЛАР. АИВ ЖУҚТЫРЫП АЛҒАНЛАРҒА МЕДИЦИНАЛЫҚ ЖӘРДЕМ КӨРСЕТИУ

13-статья. АИВ на медициналық тексеріуден өткеріу

АИВна медициналық тексеріуден өткеріу тексерилип атырған шахстың денсаўлығы жағдайын үйрениу хәм бақалау болып есапланады, бунда АИВның барлығы ямаса жоқ екенлиги анықланады.

АИВна медициналық тексеріуден өткеріу Қарақалпақстан Республикасы Денсаўлықты сақлау министрлиги тәрәпинен белгиленген нормалар хәм қағыйдаларға муўапық барлық емлеу-профилактикалық мәкемелерде ықтыярлы, миннетли яки мәжбүрий тәртипте әмелге асырылыуы мүмкин.

АИВна медициналық тексеріуден өткеріуде тексерилип атырған шахс пенен дәслепки хәм кейинги мәсләхәтлесіу әмелге асырылады.

Жас өспиримлерди хәм қатнасыққа уқыпсыз яки қатнасық уқыбы шекленген деп табылған шахсларды АИВна медициналық тексеріуден

өткеріу олардың нызамлы ўәкиллериниң разылығы менен әмелге асырылады.

Мәмлекетлик денсаўлықты сақлаў системасының лабораториялары тәрәпинен өткерилетуғын тексеріулердиң АИВның бар болыўы яки жоқ екенлиги туўралы нәтийжеси тексеріуден өтип атырған шахсқа оның өтинишине байланыслы, жас өспиримлерге ҳәм қатнасыққа уқыпсыз яки қатнасыққа уқыбы шекленген деп табылған шахсларға болса олардың нызамлы ўәкиллерине дәслепки мәсләхәтти әмелге асырған емлеў-профилактика мәкемесинде бериледи.

Тексеріуден өтип атырған шахста АИВ анықланған жағдайда, оның менен кейинги мәсләхәтлесіу өткериледи ҳәм ол диспансерлик есапқа алынады, бул шахс өзге шахсларға АИВ инфекциясын жуқтырғанлығы ушын жынайый жуўапкершилиги туўралы жазба түрде ескертиледи.

Жас өспиримлерде ҳәм қатнасыққа уқыпсыз яки қатнасқа уқыбы шекленген деп табылған шахсларда АИВ анықланған жағдайда, медициналық мәкемелердиң хызметкерлери бул туўралы олардың нызамлы ўәкиллерин ҳәм жас өспиримлер ямаса қатнасқа уқыпсыз яки қатнас уқыбы шекленген деп табылған шахслар турған мәкеме басшыларын хабардар етеди.

Медициналық тексеріуден өткеріу нәтийжесине муўапық, өзинде АИВ анықланған шахслар қан, биологиялық суйықлықлар бойынша донор болыўы мүмкин емес.

Тексеріуден өтип атырған шахстың өтиниши бойынша АИВ инфекциясы жоқ екенлиги туўралы сертификат берилиўи мүмкин. АИВ инфекциясы жоқ екенлиги туўралы сертификат бериў нызамшылықта белгиленген тәртипте, тек Республикалық АИЖСқа қарсы гүресіу орайында ҳақы төлеў арқалы әмелге асырылады.

14-статья. Ықтыярлы түрде АИВға медициналық тексеріуден өткеріу

Ықтыярлы түрде АИВға медициналық тексеріуден өткеріу тексеріуден өтип атырған шахстың өтиниши бойынша, қупыялыққа бойсынылған ҳалда әмелге асырылады. Тексеріуден өтип атырған шахстың өтиниши бойынша ықтыярлы түрде АИВға медициналық тексеріуден өткеріу аноним түрде болыўы мүмкин.

15-статья. Миннетли түрде АИВға медициналық тексеріуден өткеріу

Төмендегилер миннетли түрде АИВға медициналық тексеріуден өткерилиўи керек:

қан, биологиялық суйықлықлардың донорлары;

елиў жасқа шекемги болған некеден өтиўши шахслар;

хәмледар ҳаяллар;

инъекция арқалы нәшебентлик затларды пайдаланыўда гүман етилген шахслар;

АИВны жуқтырып алған аналардан туўылған балалар;

өз жумысында қан, биологиялық суйықлықлар, адам органлары хәм тоқымалары менен ислесиўши медицина хызметкерлери;

Жынысый шеригинде АИВ анықланған шахслар.

Қарақалпақстан Республикасы Денсаўлықты сақлаў министрлиги тәрeпинен Қарақалпақстан Республикасы Мийнет хәм халықты социаллық қорғаў министрлиги менен келисилген ҳалда дизими белгиленетуғын айырым кәсиплерде ислеўши хызметкерлер жумысқа қабылланыўында, дәслепки хәм турақлы медициналық тексериўлерден өтип атырғанда мәжбүрий түрде АИВ тексериўинен өткериледи.

16-статья. Мәжбүрий түрде АИВға медициналық тексериўден өткериў

Тексериўден өтип атырған шахсты мәжбүрий түрде АИВға медициналық тексериўден өткериў нызамшылықта белгиленген тәртипте оның разылығысыз яки нызамлы ўәкилиниң разылығысыз сорастырыўшының, тергеўшиниң, прокурордың қарарына яки суд ҳүкимине тийкарланып әмелге асырылады.

17-статья. АИВ жуқтырып алғанларға медициналық жәрдем көрсетиў

АИВ жуқтырып алғанларға медициналық жәрдем көрсетиў олар Республикалық АИЖСна қарсы гүресиў орайында хәм емлеў-профилактика мәкемелеринде жасайтуғын орны бойынша диспансерлик есапқа қойылғаннан кейин әмелге асырылады.

АИВ жуқтырып алғанларға медициналық жәрдем көрсетиў АИВ инфекциясын арнаўлы емлеў, сондай-ақ АИВ инфекциясы менен байланыслы кеселликлердиң раўажланыўының алдын алыў, оларға диагноз қойыў хәм оларды емлеўди өз ишине алады.

АИВ жуқтырып алғанларды пулсыз арнаўлы емлеў кеселликтиң басқышына қарап, емлеў комиссиясының жуўмағына қарай АИЖСна қарсы гүресиў орайында, емлеў-профилактикалық мәкемелериниң АИВ жуқтырып алғанларға арналған бөлимлеринде алып барылады.

АИВ жуқтырып алғанларға АИВ инфекциясы менен байланыслы кеселликлердиң раўажланыўының алдын алыў, оларға диагноз қойыў хәм оларды емлеў ушын медициналық жәрдем көрсетиў АИЖСна қарсы гүресиў орайлары тәрeпинен басқа емлеў-профилактикалық мәкемелери менен биргеликте әмелге асырылады.

АИВны жуқтырып алған шахста АИВ инфекциясы менен байланыслы болмаған кеселликлер анықланған жағдайда, тийисли қәнигелескен емлеу-профилактика мәкемелеринде амбулатория яки стационар шараятларда медициналық жәрдем көрсетиледи.

18-статья. Өз хызмет ұазыйпаларын орынлаўда АИВ инфекциясын жуқтырыў қәўпине ийе болған медицина хызметкерлерин социаллық қорғаў

Медицина хызметкерлериниң өз ұазыйпаларын орынлаўда оларға АИВ инфекциясының жуғыўы кәсиплик кеселликлер топарына киреди.

АИВ жуқтырып алғанларға диагноз қойыў ҳәм оларды емлеу бойынша қәнигелестирилген медициналық жәрдем көрсетиўши, сондай-ақ профилактика илажларын ҳәм эпидемияға қарсы илажларды әмелге асырыўды тәмийинлеўши медицина хызметкерлерине нызамшылықта нәзерде тутылған жеңилликлер бериледи.

4-БАП.

АИВ ЖУҚТЫРЫП АЛҒАНЛАРДЫҢ ХҰҚЫҚЛАРЫ ХӘМ МИННЕТЛЕРИ, ОЛАРДЫ СОЦИАЛЛЫҚ ҚОРҒАҰ

19-статья. АИВ жуқтырып алғанлардың хуқық ҳәм миннетлери

АИВ жуқтырып алғанлар:

АИВға медициналық тексериўден өткериў нәтийжелерин ҳәм АИВ тарқалыўының алдын алыўға байланыслы усыныслар алыў;

өз хуқықлары туўралы, өзиндеги бар болған кеселликлердиң қәсийети ҳәм медициналық жәрдем көрсетиўде қолланылатуғын усыллар ҳаққында мәлимлеме алыў;

өзине инсанийлық қатнаста болыныўы;

психологиялық жәрдем алыў хуқықына ийе.

АИВ жуқтырып алғанлар:

медицина хызметкерлери тәрәпинен усыныс етилген АИВ инфекциясын тарқатпаў бойынша илажларды орынлаў;

саламат адамлар менен қарым-қатнаста абайлы болыў илажларын сақлаў;

жынысый шеригин, сондай-ақ тери ҳәм силекей қатламларының пүтинлигин бузыўшы емлерде шаншылатуғын ҳәм кесетуғын әсбаплардан пайдаланатуғын медициналық хызметкерлерди ҳәм хызмет көрсетиў саласы хызметкерлерин өз кеселлиги туўралы хабардар етиўи шәрт.

АИВ жуқтырып алғанлар нызам хұжжетлерине муўапық басқа да хуқықларға ҳәм миннетлерге ийе болыўы мүмкин

W0-статья. АИВ жуқтырып алғанларды социаллық қорғау

АИВ жуқтырып алғанлар пулсыз арнаўлы емленеди.

Он сегиз жасқа толмаған АИВ жуқтырып алғанлар, кеселлик басқышына қарамастан, нызамшылықта белгиленеген хәр айлық социаллық напақа хәм майып балалар ушын жеңилликлер алыу хуқықына ийе.

АИВ жуқтырып алған балалардың ата-анасы яки олардың орнын басыўшы шахслар жумыстан ўақытша азат етилген хәм ўақытша мийнетке жарамсызлық напақасын алған жағдайда нызамшылықта белгиленген тәртипте балалар менен бирге емлеў-профилактикалық мәкемелеринде стационар шараятларда болыу хуқықына ийе.

Нызам актлеринде АИВ жуқтырып алғанлар хәм олардың шаңарақ ағзаларын социаллық қорғаудың басқа илажлары да белгилениўи мүмкин.

21-статья. АИВ жуқтырып алғанлардың хуқықларының шеклениўине жол қоймау

АИВ жуқтырып алғанларда АИВ инфекциясының бар екенлигин тийкар етип, олар менен мийнет шәртамасын бийкар етиўге, оларды жумысқа қабыл етиўди бийкарлаўға, буған Қарақалпақстан Республикасы Денсаўлықты сақлау министрлиги тәрeпинен белгиленетуғын дизимде нэзерде тутылған айырым кэсиплик жумыс түрлери кирмейди, билимлендириў мәкемелерине, буған билимлендириў мәкемелериниң нызам актлеринде белгиленген айырым кэсиплик түрлери кирмейди, хәм медициналық жәрдем көрсетиўши мәкемелерге қабыл етиўге қарсылық етиўге, сондай-ақ олардың басқа хуқық хәм нызамлы мәплерин шеклеўге, сондай-ақ, олардың шаңарақ ағзаларының турақ жай хуқықларын, басқа хуқықлары хәм нызамлы мәплерин шеклеўге жол қойылмайды.

Т-БАП. ЖУЎМАҚЛАЎШЫ ҚАҒЫЙДАЛАР

22-статья. АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресиў бойынша жумысларды қаржыландырыў

АИВ инфекциясының тарқалыуына қарсы гүресиў бойынша жумысларды қаржыландырыў Өзбекистан Республикасы Мәмлекетлик бюджети, Қарақалпақстан Республикасы Бюджети қаржылары, сондай-ақ, нызамшылықта қадаған етилмеген басқа дәреклер есабынан әмелге асырылады.

23-статья. АИВ инфекциясы жуққан шахстың денсаўлығына жеткерилген зыянның орнын қаплаў

АИВ инфекциясы жуққан шахстың денсаўлығына медицина хызметкерлери ҳәм хызмет көрсетиў тараўы хызметкерлери өз кәсиплик миннетлерин орынламағанлығы яки тийисли дәрежеде орынламағанлығы нәтийжесинде жеткерилген зыянның орнын қаплаў нызамшылықта белгиленген тәртипте әмелге асырылады. Зыянның орнын қаплаў айыплы шахсларды нызамға муўапық жуўапкерликтен азат етпейди.

24-статья. Тартысларды шешиў

Адамның иммунитет жетиспеўшилиги вирусы келтирип шығаратуғын кеселликтің (АИВ инфекциясы) тарқалыуына қарсы гүресиў бағдарындағы тартыслар нызамшылықта белгиленген тәртипте шешиледи.

25-статья. Адамның иммунитет жетиспеўшилиги вирусы келтирип шығаратуғын кеселликтің (АИВ инфекциясы) тарқалыуына қарсы гүресиў саласындағы нызамшылықты бузғанлық ушын жуўапкерлик

Адамның иммунитет жетиспеўшилиги вирусы келтирип шығаратуғын кеселликтің (АИВ инфекциясы) тарқалыуына қарсы гүресиў ҳаққындағы нызамшылықты бузғанлықта айыпкер шахслар белгиленген тәртипте жуўапкер болады.